

TESAM Akademi Dergisi

Journal of TESAM Academy

ISSN 2148-2462 / E-ISSN 2458-9217

Amerika'da Aşırı Sağ Şiddet ve Terörizm

The Right Extremist Violence and Terrorism in the USA

Öz

Amerika'da aşırı sağ şiddetin uzun bir geçmişi bulunmaktadır. İç savaşın ardından Ku Klux Klan Örgütü'nün Afrikalı Amerikalılara ve "işbirlikçi" beyazlara yönelik sistematik ve örgütlü şiddet uygulamaları aşırı sağ şiddetin gelişiminde önemli rol oynamıştır. 1960'lardan sonra neo-Nazilerin, Hıristiyan Kimlik doktrinine bağlı grupların ve hükümet karşıtlarının aşırı sağ sahnesine girmesi, aşırı sağda ideolojik ve örgütsel çeşitliliğe yol açmıştır. Amerika'daki aşırı sağ şiddet ve teröre ilişkin veriler, sağ kanat aşırılıkçı saldırı veya saldırı planlarının ABD'deki tüm terörist olayların çoğunluğunu oluşturduğunu, 2013'ten bu yana büyük ölçüde artmış olduğunu ve ölümcül saldırıların büyük bölümünün -11 Eylül terör eylemleri dışında- sağ kanat saldırılardan kaynaklandığını göstermektedir. 2020 başkanlık seçimlerinin ardından yaşanan Kongre binasını işgal girişimleri, aşırı sağ şiddetin boyutlarını ortaya koymuştur. Aşırı sağ şiddet ve terör eylemlerindeki düzenli artışı gösteren veriler ve son yıllarda artan kutuplaşmanın yanı sıra, COVID 19 salgınının yol açtığı ekonomik ve sosyal problemler ışığında Amerika'da aşırı sağ şiddet ve terörünün yükselişini sürdüreceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aşırı Sağ Şiddet, Sağ Kanat Terörizm, ABD

Abstract

The right extremist violence goes back a long way in the history of the USA. Following the Civil War the systematic and organized violent acts perpetrated against African Americans and "collaborative" whites committed by the Ku Klux Klan Organization played an important role in the development of right extremist violence. An ideological and organizational diversification was observed when the Neo-Nazis,

Nigar Neşe KEMİKSİZ

Dr.,
Anka Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
n.kemiksiz@ankaenstitusu.com
ORCID: 0000-0003-2622-3977

Cilt / Issue: 8(2), 459-487
Geliş Tarihi: 18.01.2021
Kabul Tarihi: 25.06.2021

Atf: Kemiksiz, N. N. (2021).
Amerika'da aşırı sağ şiddet ve
Terörizm. *Tesam Akademi Dergisi*,
8(2), 459-487. <http://dx.doi.org/10.30626/tesamakademi.959949>.

groups that hinged upon the Christian Identity doctrine and anti-government groups entered the stage of right extremism after the 1960s. According to data on the right extremist violence and terrorism in the USA, right-wing extremist attacks or plans of attack, which constitute the majority of all terrorist incidents, has increased substantially since 2013 and most of the deadly attacks – apart from the 9/11 terrorist attacks – were originated in the attacks of right-wing. It is considered that right extremist violence and terrorism will continue to grow in the light of economic and social problems resulting from the effects of the COVID-19 pandemic, in addition to the data that indicate a steady increase in right extremist violence and terrorism, and increasing polarization in recent years.

Keywords: Right Extremist Violence, Right-Wing Terrorism, USA

Extended Abstract

The right extremist violence goes back a long way in the history of the USA. Following the Civil War sparked by the debates over abolition of slavery, the systematic and organized violent acts perpetrated against African Americans and “collaborative” whites committed by the Ku Klux Klan Organization that opposed the abolition of slavery, played an important role in the development of right extremist violence. An ideological diversification was observed when the Neo-Nazis and groups that hinged upon the Christian Identity doctrine and that stood out with their anti-Semitic character entered the stage of right extremism as of the 1960s. The right extremist terrorism have gained acceleration through the operational and ideological activities of the groups such as The Order, and Aryan Nations in the 1980s. The 1990s were the years during which anti-government groups led violent acts of the radical right. Anti-government groups were inspired by the notion that armed resistance was legitimate against the federal government violating their constitutional rights, while the main motive of Christian Identity Groups and Neo-Nazis was to ensure white supremacy. The Ruby Ridge and Waco incidents that took place in the years 1992 and 1993 paved the way for the militia organizations to expand and for one of the bloodiest events in the history of American terrorism which caused the death of 168 people in Oklahoma in 1995. Oklahoma bombing caused an increase in both the activities of militia groups and in the paramilitary activities of the Klan, and also put pressure on violent

right extremist groups. A decrease was observed in the activities of the right extremism after 9/11, however a revitalization began as of 2008. Barack Obama's election as the first African American president of the USA played an important role in the increase of the right extremism. The election of Donald Trump has led to changes not only in the increase of the right extremist violence but also in the prominence of the right extremism. "Unite the Right" events organized by the right extremist groups in 2017 joined many of these groups together for the first time in many years. 2019 was the most lethal year for domestic violent extremism in the US since the Oklahoma bombing in 1995. Among domestic extremist actors, right-wing extremists conducted half of lethal attacks, resulting in the majority of deaths. Following the 2020 presidential elections, the attempt to occupy the Capitol building has demonstrated the extent of the right extremist violence.

The American right extremist groups have typical characteristics such as organizational instability, frequent mergers and separations within groups, and transitions between groups. These organizations differ in terms of their practices, their targets, and tools employed for justifying their ideological opinions. The organizational structure, approaches, and tactics of the right extremist violent and terrorist groups have changed slightly over time, and said groups have adopted behaviors that suit socio-political developments and meet the organizational requirements. The violent acts led by organizations with hierarchical structures in the 1980s have mainly assumed a trend towards individual/group line based on autonomous networks as of the 1990s, due to problems such as the legal struggle of non-governmental organizations, precautions taken by the government, infiltration of organizations, and leadership problems. The initiatives of "Lone Wolf" or "Leaderless Resistance" are not intrinsic to the American right extremism and prevalently utilized by the other terrorist organizations having ideological motives. However, it is observed that American individuals and groups, who are in favor of right extremism, approach actions of such nature on the basis of emerging opportunities, and usually concentrate on events that develop as a matter of course rather than pursuing planned and sophisticated activities. These actions especially favored by individuals and groups who believe in white supremacy are pertinent to the "frequent actions-less casualties" feature of American extremist right violence. The actions of these groups attract less media attention and point to a more dangerous tendency due to its extensity and unpredictability. According to data on the right extremist violence in the USA, right-wing extremist attacks or

plans of attack, which constitute the majority of all terrorist incidents, has increased substantially since 2013 and most of the deadly attacks – apart from the 9/11 terrorist attacks – were originated in the attacks of right-wing. It is considered that right extremist violence and terrorism will continue to grow in the light of economic and social problems resulting from the effects of the COVID-19 pandemic, in addition to the data that indicate a steady increase in right extremist violence and terrorism, and increasing polarization in recent years.

Giriş

Amerika'da aşırı sağ şiddetin uzun bir geçmişi bulunmaktadır. Köleliğin kaldırılması tartışmalarının yol açtığı iç savaşın ardından Ku Klux Klan Örgütü'nün köleliğin kaldırılmasına karşı çıkararak Afrikalı Amerikalılara ve "işbirlikçi" beyazlara yönelik sistematik ve örgütlü şiddet uygulamaları aşırı sağ şiddetin gelişiminde önemli rol oynamıştır. 1960'lardan itibaren Hıristiyan Kimlik doktrinine bağlı grupların ve neo-Nazilerin aşırı sağ şiddet sahnesine girmesi, aşırı sağda ideolojik ve örgütsel çeşitliliğe yol açmıştır. Dini aşırıçılık, komplo teorileri ve ırkçılık aşırı sağ ideolojinin ana bileşenleri olmuş, beyazların/Aryanların üstünlüğü, "aşağı ırkların" yok edilmesi, Kutsal Irk Savaşı gibi kavramlar aşırı sağın söylemlerini oluşturmaya, eylemlerini motive etmeye başlamıştır. Düzen (The Order) ve Aryan Ulusları gibi grupların eylemsel ve ideolojik faaliyetleri, 1980'li yıllarda aşırı sağ şiddet ve terörünün ivme kazanmasına yol açmıştır. 1990'lı yıllar hükümet karşıtı grupların aşırı sağ şiddeti yönlendirdiği yıllar olmuştur. Hıristiyan Kimlik grupları ve neo-Nazilerin temel motivasyon kaynakları ırkçılık ve beyazların üstünlüğünün sağlanması iken hükümet karşıtı gruplar anayasal haklarını ihlal eden federal hükümete karşı silahlı direnişin meşru olduğu düşüncesinden esinlenmiştir. 1992 ve 1993'te meydana gelen Ruby Ridge ve Waco olayları, milis örgütlerinin yaygınlaşmasına ve 1995'te Oklahoma'da 168 kişinin ölümüne neden olan Amerikan tarihinin en kanlı terör eylemlerinden birine giden yolu açmıştır. Oklahoma eylemi, bir yandan milis gruplarının ve Klan'ın paramiliter faaliyetlerinin artmasına diğer yandan da aşırı sağ şiddet gruplarına yönelik baskılara neden olmuştur. 11 Eylül eylemlerinin dikkatleri İslamcı terör gruplarına yönelttiği 2001 sonrasında aşırı sağın faaliyetlerinde azalma gözlenmiş, ancak 2008'den itibaren yeniden canlanma başlamıştır. 2008'deki ekonomik krizin etkileri, Demokratik Parti adayı Barack Obama'nın ilk Afrikalı Amerikalı olarak ABD Başkanı seçilmesi ve yerel siyasi otoritelerin bağımsızlığını tehdit eden politika ve reformların gündeme gelmesi, milis grupları başta olmak üzere aşırı sağ şiddet örgütlerini harekete geçiren gelişmeler olmuştur. 2016 seçimlerinde yerleşik düzen karşıtı, göçmen karşıtı ve küreselleşme karşıtı bir aday olarak görülen Donald Trump'ın ABD Başkanı seçilmesi sadece aşırı sağ şiddetin artması bakımından değil, aşırı sağın görünürlüğü bakımından da değişikliğe yol açmıştır. Aşırı sağ grupların 2017'de düzenledikleri "Sağlı Birleştir" yürüyüşü uzun yıllar sonra ilk kez çok sayıda aşırı sağ grubu bir araya getirmiştir. Karşıt gruplarla yaşanan çatışma ve kavgalar, 2018 sonlarından itibaren artan siyasal ve toplumsal kutuplaşmanın yanı

sıra, COVID 19 salgınının yarattığı sosyal ve ekonomik sıkıntılar ve salgının yayılmasını önlemeyi amaçlayan tedbirlere yönelik tepkiler, aşırı sağ şiddetin yükselmesinde etkili olmuştur. 2020 başkanlık seçimlerinin ardından Kongre binasını işgal girişimleri aşırı sağ şiddetin boyutlarını göstermiştir.

Aşırı sağın ırkçılık, yabancı düşmanlığı, nativizm, “ötekilere” karşı hoşgörüsüzlük, hatta nefretle şekillenen ideolojisinin motive ettiği şiddetin, Batı dünyasının lideri konumundaki bir ülkedeki gelişiminin incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Diğer yandan Avrupa aşırı sağ ile ilgili çalışmaların nispeten yüksek sayıda olmasına karşın, Amerika’daki aşırı sağ şiddet konusundaki çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu çerçevede çalışmada Amerika’da aşırı sağ şiddetin gelişimi ele alınmakta ve aşırı sağ şiddetin yükseliş eğilimini sürdürüp sürdürmeyeceği sorusunun cevaplanması amaçlanmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde aşırı sağ, terörizm ve şiddet kavramları üzerinde durulmakta, ikinci bölümde Amerikan aşırı sağ şiddet gruplarının gelişimi ele alınmakta, son bölümde ise aşırı sağ şiddet ve terörizmine ilişkin veriler ve genel eğilimler inceleme konusu yapılmaktadır.

Aşırı Sağ, Şiddet ve Terörizm Kavramları

Aşırı sağın, toplumsal hiyerarşinin gerekliliğini, belli kişi ve grupların üstünlüğünü savunan ve nativizm, şovenizm ve yabancı düşmanlığını merkeze alan bir siyasi dünya görüşü olduğu belirtilebilir. Bununla birlikte, aşırı sağın tanımı konusunda bilim insanları arasında tam bir görüş birliği bulunmamaktadır. Ortak bir anlayışa ulaşabilmek bakımından bazı araştırmacılar, kavramın en fazla öne çıkan özelliklerini saptama yoluna gitmiştir. Mudde (2000), aşırı sağ kavramı ile ilgili olarak literatürde 26 tanım ve 58 tanımlayıcı özellik olduğunu, araştırmacıların en az yarısının beş tanımlayıcı özellik üzerinde durduğunu belirtmiştir; milliyetçilik, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, güçlü devlet anlayışı ve demokrasi karşıtlığı. Ancak bu özelliklerin nasıl bir birleşiminin sağ kanat aşırılıkçılığı oluşturduğu konusunda da farklı yaklaşımlar bulunmaktadır.

Aşırı sağın özellikleri her ülkenin kendine özgü sosyal, ekonomik, politik koşullarına ve siyasal kültürüne bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir. Yukarıda sıralanan özellikler arasında yer almayan hükümet karşıtlığı bazı Amerikan aşırı sağ grupları için büyük öneme sahiptir. Yine bu gruplar bakımından güçlü devlet vurgusu ve otoritercilik gibi özellikler olumsuz anlamlar taşımakta

ve bireysel hak ve özgürlüklere (özellikle silah sahibi olma ve vergi ödeme konusunda) bağlılık, farklı bir bağlamda da olsa, ön plana çıkmaktadır. Ayrıca milliyetçilik de Amerika'da çoğunluğu oluşturan bir etnik grup olmaması nedeniyle Avrupa'da olduğundan farklı bir anlam kazanabilmektedir. Bu çerçevede Mudde'un daha ziyade Avrupa aşırı sağına yöneldiğini belirten bazı yazarlar Amerikan aşırı sağının tanımlayıcı özelliklerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Michael (2003), Amerikan aşırı sağının, diğer siyasi ideoloji ve yönelimlerden daha sınırlı bir bakış açısına sahip olduğunu, inanç sistemini tüm dünyaya kabul ettirmek gibi bir amacının olmadığını belirtmektedir. Amerikan aşırı sağının demokratik siyasi yaşama katılım konusunda daha az istekli olduğuna dikkat çeken Michael, ultra-yurtsever milis hareketi üyelerinin bile Amerikan siyasi sisteminin demokrasi olarak değil, cumhuriyet olarak tasarlandığını vurgulama eğiliminde olduğunu ifade etmektedir. Amerikan aşırı sağında (federal) hükümete yönelik hoşnutsuzluk genel bir eğilimi yansıtmaktadır. Nasyonal Sosyalizm'den esinlenen bazı gruplar prensip olarak güçlü devlet düşüncesini onaylasa da Amerikan hükümetinin dış güçlerin kontrolü altında olduğu inancı bu gruplarda da yaygındır. Ayrıca, Amerikan aşırı sağ gruplarının düşünce dünyasında komplo teorilerinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Michael'a göre Amerikan aşırı sağının diğer bir özelliği ırkçılık, Yahudi düşmanlığı, yabancı düşmanlığı ve etnik şovenizmden en az birini kapsayan ırkçı ve etnik unsurdur. Bu unsur, ırkçı sağ ile yurtsever hareketi birbirinden ayırmak bakımından önem taşımaktadır (Michael, 2003).

Sweeney ve Perliger (2018), tüm Amerikan aşırı sağ grupların paylaştığı iki temel ideolojik özelliğin iç türdeşleştirme ve nativizm olduğunu belirtmektedir. İç türdeşleştirme bir topluluk veya siyasi oluşumda yaşayan tüm sakinlerin ya da vatandaşların aynı etnik, dini ve ulusal özellikleri taşıması arzusunu yansıtmaktadır. Nativizm veya yabancı etki ve nüfuzuna muhalefet ise kendisini yerli olmayan kültürel, dini, normatif söylem ve pratiklere karşı çıkma şeklinde göstermektedir (Sweeney ve Perliger, 2018, s. 53). Amerikan aşırı sağ gruplarının çoğunun dikkat çekici bir özelliği, dini metinlerin farklı şekilde yorumlanmasından kaynaklanan, komplo teorileri ile iç içe geçen ve mistik unsurlar taşıyan dini doktrinlere bağlılıktır. Amerikan aşırı sağ grupları, Avrupa'daki laik aşırı sağ hareketlerin aksine, kendi ırksal üstünlük ve kültürel saflık iddialarını doğrulamak için manevi değerleri referans göstermekte, "İrksal Görevi" Tanrı'dan aldıklarını ileri sürmektedir (Martin, 2017, s. 234).

Aşırı sağın tanımında olduğu gibi, terörizmin tanımı konusunda da görüş birliği bulunmamaktadır. 109 terör tanımından kullanma sıklıklarına göre tespit edilen 22 kategori içinde şiddet, politika, korku, tehdit, kurban-hedef farklılığı, psikolojik etki, planlı/sistemik eylem ve çatışma yöntemi ilk sekiz sırayı almaktadır (Schmid ve Jongman, 2017, ss. 5-6). Global Terörizm Veri Tabanı, terörist saldırının kasıtlı olması, şiddet veya şiddet tehdidi içermesi ve devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirilmesi ölçütlerini esas almakta, eylemin siyasi, sosyal, ekonomik veya dini amaçlı olabileceğini belirtmektedir (START, 2019, s. 10). Bir saldırının terörizm olarak değerlendirilmesi için önceden planlanmış olması, siyasi bir amaç taşınması ve geniş bir nüfusta korku yaratmayı hedeflemiş olması gerekmektedir (Ravndal ve Bjorgo, 2018, 5). Bu yüzden daha geniş bir saldırı yelpazesini kapsayan ve önceden planlanmayan eylemler terörizm değil, şiddet kategorisinde görülmektedir. Sweeney ve Perliger (2018) ise kendiliğinden eylemlerin de siyasi amaç ve hedef gruplarda korku yaratma unsurlarının mevcudiyeti halinde terörizm kapsamına alınması gerektiği görüşündedir. Ancak, aşırı sağ terör eylemlerinin genellikle kendiliğinden gerçekleştiği dikkate alındığında planlı olmayan bu saldırıların terörizm olarak değerlendirilmesinin, terörizm kavramının aşırı genişletilmesi anlamına geleceği belirtilmektedir (Ravndal ve Bjorgo, 2018, 7). Diğer yandan aşırı sağ saldırıların çoğunda failerin sorumluluk üstlenmemesi ya da taleplerini belirtmemesine karşın, hedef seçimi başlı başına bir politik mesaj olarak görülebilmektedir. Dolayısıyla bir saldırı; hedef seçimi aşırı sağ düşüncelere dayandığı, önceden planlandığı ve asıl kurbanın ötesindeki hedef kitlesinde psikolojik etki yaratmayı amaçladığı takdirde aşırı sağ terörizm olarak değerlendirilmektedir (Ravndal ve Bjorgo, 2018, 7).

Amerikan aşırı sağının özelliklerini dikkate alan bir tanımda; ırksal veya etnik üstünlük sağlama, hükümet otoritesine muhalefet ve kadınlara yönelik öfkenin motive ettiği şiddet veya şiddet kullanma tehdidi unsurlarına yer verilmektedir (Jones, Doxsee ve Harrington, 2020, s. 2). Bu tanım, kavramsal çerçeve oluşturmak bakımından yararlı görülebilirse de oldukça spesifik bir nitelik taşımaktadır.

Bu çalışmanın konusuna uygun olarak aşırı sağ terörizm; geniş bir hedef kitlede psikolojik etki yaratarak aşırı sağ ideolojinin motive ettiği siyasi amaçları gerçekleştirmek için devlet dışı aktörler tarafından planlı şiddet kullanımı veya kullanma tehdidi şeklinde tanımlanmıştır. Aşırı sağ şiddet kavramı ise planlı olmayan ve hedef seçimi aşırı sağ ideolojiye dayanan şiddet eylemleri için kullanılmaktadır.

Amerikan Aşırı Sağ Şiddet ve Terör Grupları

İdeolojik görüşlerini gerekçelendirmede kullandıkları araçlar, eylem pratikleri ve hedefleri bakımından farklılık gösteren Amerikan aşırı sağ şiddet ve terör örgütlerini, beyazların üstünlüğünü savunanlar (white supremacists) ve hükümet karşıtları olmak üzere iki ana gruba ayırmak mümkündür.

Beyazların Üstünlüğünü Savunan Gruplar

Bu kategorideki gruplar; ırklar arasında doğal bir hiyerarşinin bulunduğu, beyaz ırkın ayrıcalıklı bir statüye sahip olduğuna, diğer "aşağı" ırklardan üstün olduğuna ve onları yönetmesi gerektiğine inanmaktadır. Bu gruplardan bazıları beyaz ırkın üstünlüğünü tesis edecek bir Irkçı Kutsal Savaş (Racial Holy War/RAHOWA) başlatmayı amaçlamaktadır (Weinberg, 2013, s. 20). Söz konusu gruplar Ku Klax Klan gibi geleneksel yapıları, neo-Nazi ve dazlak (skinhead) örgütlerini ve son yıllarda ortaya çıkan alternatif sağ (alternative right/alt-right) hareketini kapsamaktadır. Ayrıca, şiddet eylemlerine ahlaki gerekçe üretmek için dini/kutsal metinlerden veya pagan inanışlardan yararlanan Hıristiyan Kimlik grupları ile Odinistler de bu kategoride yer almaktadır.

Ku Klux Klan:

Ku Klax Klan, köleliğin kaldırılmasını savunan kuzey ile karşı çıkan güney arasındaki Amerikan iç savaşının bir ürünü, uluslararası sağ kanat hareketleri arasında karşılığı bulunmayan ve Amerika'ya özgü bir olgu olarak görülmektedir (Martin, 2017, s. 237). 1865'te güneyin yenilgisiyle sonuçlanan iç savaşın ardından 1866'da Tennessee'de eski konfederasyon ordusu askerleri tarafından kurulan Klan, güney eyaletlerinde köleliğin kaldırılmasına karşı çıkmış, ırk ayrımının adil olduğunu savunmuş, siyahlara ve "işbirlikçi" beyazlara yönelik linç, tecavüz, kundaklama ve suikast gibi şiddet eylemleri gerçekleştirmiştir. Kuzeyin artan baskıları ve örgüt üzerinde tam kontrol sağlayamaması, Klan lideri Nathan Bedford Forrest'in 1869'da örgütü feshetmesine neden olmuştur (Perliger, 2012, s. 42).

Klan ilk döneminde güneyli, konfederal bir örgütken, 1920'lerde başlayan ikinci döneminde ülke çapında faaliyet gösteren bir kitle hareketi haline gelmiştir. Bu dönemde Klan, ideolojik yelpazesini göçmenlere, Yahudilere ve beyaz, Protestan veya Kuzey Avrupa mirasına sahip olmayan herhangi bir gruba karşı Amerikancılığı

savunacak şekilde genişletmiştir (Crothers, 2003, s. 45). Zirvesinde olduğu dönemde örgütün 4 milyon civarında üyesinin olduğu tahmin edilmektedir. Ancak, Klan gücünü koruyamamış, liderliğinin yolsuzluklarına yönelik tepkiler nedeniyle çok sayıda üyesini kaybetmesi ve mali sıkıntıya girmesi üzerine 1944'te kendisini feshetmiştir (Perliger, 2012, s. 45).

Yüksek Mahkeme'nin beyazlar ile siyahların ayrı eğitim yapmalarını kaldıran ve okullarda bütünleşme öngören 1954 ve 1955 tarihli kararları, modern aşırı sağın gelişmesinde önemli bir etki yaratmış, Ku Klux Klan'ın yeniden canlanmasının yanı sıra, aralarında Hıristiyan Kimlik doktrinine bağlı örgütler ile neo-Nazilerin yer aldığı yeni gruplar da etkinlik kazanmaya başlamıştır. Bu gelişme Amerikan aşırı sağının ideolojik ve yapısal olarak daha farklı bir görünüm kazanmasına ve genişlemesine yol açmıştır. 1954-1969 arasındaki üçüncü döneminde Klan, güneyde bütünleşme ve sivil haklar hareketi destekçilerine karşı şiddet eylemlerine ağırlık vermiştir. Linç ve öldürme eylemleri, sinagogların ve Katolik kiliselerinin bombalanması, kundaklamalar gibi yüzlerce saldırı gerçekleştirilmiştir (Perliger, 2012, s. 47). 1964'te Mississippi'de üç sivil haklar savunucusunun Klan ve bazı güvenlik görevlilerinin işbirliğiyle öldürülmesi, hem Sivil Haklar Yasası'nın kabul edilmesinde hem de Klan'a karşı yoğun bir mücadelenin başlatılmasında etkili olmuştur. Klan'ın 1960-67 arasında 40-50 bin civarında olan üye sayısı 1967-74 arasında 10 binin altına düşmüş, örgüt bölünmüş ve izole olmuştur (Mondon ve Winter, 2020, ss. 26-27). 1970'lerin sonundan itibaren David Duke gibi genç ve daha eğitilmiş liderler şiddet kullanmayı reddederek Klan'ın ana akım siyasete yaklaşması stratejisini izlemiş, Bill Wilkinson ve Louis Beam gibi liderler ise militan aktivizmin önemini vurgulamayı sürdürmüştür. İkinci yaklaşımın sonucu çok sayıda yerel ve eyalet Klanı'nın paramiliter gruplar kurması olmuştur (Mondon ve Winter, 2020, s. 28). Beam, "lidersiz direniş" kavramını da gündeme getirerek Klan'ın hiyerarşik yapısı yerine 6-8 kişilik bağımsız operasyon kabiliyetine sahip hücrelerden oluşan lidersiz bir organizasyon önermiş, böylece dış sızmalara ve Federal İstihbarat Bürosu (FBI)'nin aşırı sağ gruplara uyguladığı stratejiye karşı etkin bir yapı oluşturulacağını düşünmüştür (Perliger, 2012, s. 49). 1990'larda Klan'a karşı sivil toplum örgütlerinin girişimleriyle açılan davalar, diğer aşırı sağ grupların artan rekabeti, iç bölünmeler, 1995'teki Oklahoma Şehri eyleminin sadece milisleri değil, genel olarak aşırı sağı etkilemesi ve 11 Eylül eylemlerinden sonra terörizmle mücadele konusunda alınan tedbirler, Klan'ın zayıflamasına ve etkinliğini kaybetmesine neden olmuştur.

Klan, günümüzde 40 kadar farklı grup tarafından temsil edilmekte ve üç bin civarında üyeye sahip bulunmaktadır. Son yıllardaki en geniş Klan grubu, üye sayısı 100'ü geçmeyen, Kuzey Carolina merkezli Ku Klux Klan'ın Sadık Beyaz Şövalyeleri adlı oluşumdur. Sivil haklar dönemindeki bütünleşme karşıtı beyaz vatandaşlar konseylerinden doğan Muhafazakar Yurttaşlar Konseyi, 2015'te liderinin ölmesi ve Charleston'daki siyah kilisesine yapılan eylemin faili Dylan Roof'un grubun propagandasından etkilendiğine dair olumsuz kamuoyu algısı nedeniyle faaliyetlerini durdurmuştur (Anti-Defamation League[ADL], 2018, s. 54). 1990'larda ırkçı neo-konfederal bir örgüt olarak kurulan Güney Ligi ise son yıllardaki en aktif geleneksel gruplar arasındadır.

Neo-Naziler:

Nasyonal Sosyalizm Amerikan siyasi arenasında 1930'lardan itibaren varlığını sürdürmüş, ancak hiçbir zaman bir kitle hareketine dönüşmemiştir. 1960'lı yıllarda kurulan Amerikan Nazi Partisi (ANP), neo-Nazizmin Amerika'daki en güçlü temsilcisi ve sonraki yılların neo-Nazi liderlerinin yetiştiği bir merkez olmuştur (Perliger, 2012, s. 52). Şiddet eylemlerine karşı çıkmasıyla tanınan ANP lideri George Lincoln Rockwell'in 1967'de öldürülmesinden sonra başlayan parçalanma sürecinin önemli bir sonucu, neo-Nazilerin şiddete angaje olma eğilimlerinin artması olmuştur. Bu dönemde neo-Nazi gruplar ile Klan ve diğer beyaz üstünlükçü gruplar arasındaki ilişkiler ve etkileşim de artmıştır.

Rockwell'in ölümünden sonra kurulmaya başlayan yeni neo-Nazi örgütler arasında en etkili William Pierce liderliğindeki Nasyonal İttifak (National Alliance) olmuştur. Örgüt, Pierce'in 2002'deki ölümüne kadar neo-Nazi hareketi yönlendiren ana güç olmayı sürdürmüştür. Pierce neo-Nazi hareketin en önemli ideologu olarak kabul edilmektedir. Pierce'in, Andrew Macdonald takma adıyla yazdığı Turner Günlükleri ve Avcı isimli romanların tüm Amerikan aşırı sağ grupları üzerinde kalıcı etkisi olmuştur. "Irkçı Sağın İncil'i" olarak tanımlanan Turner Günlükleri'nde Pierce, RAHOWA'yı küçük bir grup tarafından önemli kamu figürlerine suikastlar düzenlenmesi ve FBI karargahlarının bombalanmasıyla başlayan bir terörist kampanyanın sonucu olarak tasvir etmektedir. Avcı'da ise RAHOWA, yalnız kurtların farklı ırklardan evli çiftlere yönelik öldürme eylemleriyle başlattığı suikast dalgasının sonunda gerçekleşmektedir. 1995'te 19'u çocuk 168 kişinin öldüğü ve 11 Eylül 2001'deki saldırılara kadar ABD'deki en

ölümcül terörist eylemi teşkil eden Oklahoma'daki Alfred P. Murray Federal Binası'nın bombalanması eyleminin faili Timothy McVeigh'in Turner Günlükleri romanından etkilendiği bilinmektedir. Bununla birlikte Pierce, Turner Günlükleri ile Oklahoma eylemi arasında kurulan bağlantıyı ve romanın terörizm çağrısı olduğu düşüncesini reddetmiştir. Pierce Avcı'nın lidersiz direnişi savunmakla karakterize edilmesine de karşı çıkmış, lidersiz direnişin "kaybedenlerin mazereti" olduğunu ileri sürmüştür (Michael, 2012, s. 45). Pierce silahlı devrimden yana olmakla birlikte tedrici bir yaklaşımı savunmuş, erken bir direniş veya terörizmin sadece hükümeti provoke ederek baskıcı tedbirlere yol açacağını düşünmüştür (Michael, 2012, ss. 49-50).

Neo-nazi grupları arasında önem taşıyan diğer bir oluşum, Kaliforniya Klanı'ndan John ve Tom Metzger tarafından kurulan Beyaz Aryan Direnişi (White Aryan Resistance/WAR)'dir. WAR, RAHOWA için Aryanşok birliklerini oluşturmak üzere dazlakların harekete geçirilmesi gerektiği görüşüyle potansiyel dazlak katılımcıları kazanmak amacıyla popüler kültürü ve müziği kullanmış, internet sitesi üzerinden yoğun propaganda faaliyeti yürütmüştür (Martin, 2017, s. 238). WAR, 1980'de bir FBI operasyonu ile çöktürülmüştür.

2000'lerin başlarında önemli liderlerinin ölmesiyle neo-Nazi grupları bölünmüş ve zayıflamıştır. 2002'den 2016'ya kadarki dönemde neo-Naziler; Nasyonal Sosyalist Hareket, bazı eski ve zayıf gruplar ve bir dizi küçük, istikrarsız ve kısa ömürlü gruptan oluşmuştur. Son yıllarda ise eski kuşak neo-Nazilerle bağları olmayan yeni neo-Nazi gruplarının ortaya çıkmasıyla hareket yeniden canlanmaya başlamıştır (ADL, 2018, s. 51). Bunlar Öncü Amerika, Gelenekselci İşçi Partisi, Temel (Base), Üstünlük Hareketi (Rise Above Movement) ve Atomwaffen gruplarıdır. Atomwaffen, kendisini devrimci nasyonal sosyalist bir örgüt olarak tanımlamış, paramiliter faaliyetleriyle ve ırk savaşı çağrısıyla çok sayıda genç üye kazanmıştır. Atomwaffen üyeleri çeşitli eylemlerde yer almıştır. Ocak 2018'de Atomwaffen'in kurucusu Brandon Russell, tahrip edici cihaz ve patlayıcı materyal bulundurmaktan mahkum olmuştur. Şubat 2020'de dört Atomwaffen üyesi gazetecileri ve aktivistleri hedef alan planlarından dolayı tutuklanmıştır. Atomwaffen, uluslararası terör örgütlerine benzer şekilde üyelerini eğitip silahlandırmaktadır. Ocak 2018'de Las Vegas, Nevada'da "Ölüm Vadisi Nefret Kampı'na" ev sahipliği yapmış, üyelerine yakın dövüş ve ateşli silah eğitimi vermiştir. Ağustos 2019'da Atomwaffen üyeleri yine Las Vegas'ta "Nükleer Kongre'ye" katılmıştır. Atomwaffen'in İngiltere, Almanya ve Baltık ülkelerinde kolları bulunmaktadır (Jones ve ark., 2020, s. 6).

İsmi El Kaide'den alan Temel, potansiyel elemanlarını seçmek için El Kaide'ninkine benzer dikkatli bir süreç izlemektedir. Üstünlük Hareketi üyeleri 2018 baharında Hitler'in doğum gününü kutlamak ve neo-Nazi Ukrayna Ulusal Muhafızları'nın paramiliter birimi Azov Taburu ile eğitim için Ukrayna'ya gitmiştir (Jones ve ark., 2020, ss. 4-5). Öncü Amerika bölünmüş, Gelenekselci İşçi Partisi ise liderinin tutuklanmasından sonra aktivitesini kaybetmiştir (ADL, 2018, s. 52).

Dazlaklar:

Amerika'daki beyaz üstünlükçü hareketin önemli bir unsurunu oluşturan dazlaklar 1980 ve 90'larda yeni ve genç kuşağı getirerek harekete canlılık kazandırmıştır. Dazlaklar, etnik ve dini azınlıklara, alternatif yaşam biçimine ve farklı siyasal düşüncelere sahip bireylere yönelik şiddet içeren davranışlarıyla Aryan Amerikan çalışan sınıf gençliğinin çıkarlarını temsil etmeyi amaçlamıştır (Perliger, 2020). Dazlaklar; küçük yerel çeteler veya Hammerskins, Amerikan Cephesi, Vinlanders Sosyal Grubu gibi geniş ulusal gruplar kurmuş, 2000'lerin ortalarına kadar popüleritesini korumuştur. Amerikan Cephesi, lideri David Lynch'in öldürülmesi ve pek çok üyesinin tutuklanmasıyla çökmüş, Hammerskins bölünmüş, Vinlanders Sosyal Grubu da liderleri ve üyelerinin bir dizi cinayet ve diğer suçlardan tutuklanmasının ardından etkinliğini kaybetmiştir. Dazlakların karşılaştıkları problemler nedeniyle zayıfladıkları bir dönemde alt-right hareketinin ortaya çıkması ve dazlakların tabanını teşkil eden ırkçı, genç, beyaz erkekleri kendisine çekmesi, dazlakları daha da olumsuz etkilemiştir (ADL, 2018, s. 53).

Alt-right Hareketi:

Alt-right, beyaz üstünlükçülük hareketinin en yeni unsurudur. Kuruluşu 2008 yılına kadar götürülebilirse de alternatif sağ hareketine geçiren gelişme, 2015'te Trump'ın başkan adaylığını açıklaması olmuştur. Trump'ı yerleşik düzene muhalif bir aday olarak gören, göçmen ve Müslüman karşıtı görüşlerini kendisine yakın bulan hareket Trump'ı desteklemiş ve başkan seçilmesini aynı zamanda kendi başarısı olarak değerlendirmiştir (ADL, 2018, ss. 4-5). Hareket üyeleri, Trump'ın seçilmesinden sonra sanal dünyadan gerçek dünyaya geçerek çeşitli gruplar kurmuştur. Bunlar arasında Kimlik Evropa, Yurtsever Cephe ve Appalachia Yurtseverleri gibi gruplar bulunmaktadır. Hareket, 2017 başından itibaren ülke çapında yürüyüşler, gösteriler, konferanslar gerçekleştirerek etkisini arttırmayı amaçlamıştır. Ağustos 2017'de Charlottesville'de düzenlenen "Sağ Birleştirebilir" etkinliği uzun

yıllardan sonra ilk kez tüm önemli beyaz üstünlükçü grupları bir araya getirmiştir. (ADL, 2018, s. 35). Etkinlik sırasında göstericilerden birinin etkinliği protesto edenlerin üzerine arabasını sürerek bir kişinin ölümüne neden olması ülke çapında tepki yaratmış, hareket içinde bölünmelere ve alt-lite olarak adlandırılan bir grubun doğmasına yol açmıştır (ADL, 2018, s. 46). Hareketin önemli isimleri arasında, Richard Spencer, Steve Bannon (kısa bir süre Trump'ın danışmanlığını yürütmüştür), Alex Jones ve Andrew Anglin bulunmaktadır (ADL, 2018, s. 25). Alt-right, beyaz ırkın Yahudilerin kontrol ve manipüle ettiği beyaz olmayanların yükselişi nedeniyle yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu ileri sürerek "beyaz soykırımı" söylemini benimsemiştir. Bu nedenle, Düzen Örgütü üyesi David Lane'nin 14 kelimesi hareketin ana sloganlarından. "Halkımızın varlığını ve beyaz çocukların geleceğini teminat altına almalıyız" (ADL, 2018, s. 14). Beyaz üstünlükçü grupların son yıllarda alt-right tarafından temsil edilen yükselişi, sadece nefret ideolojisinin yayılmasından dolayı değil, aynı zamanda böyle ırkçı düşüncelere genellikle şiddetin eşlik etmesi nedeniyle önem arz etmektedir.

Alt-right ile aynı dönemde ve Trump destekçisi bir grup olarak ortaya çıkan Proud Boys (Gururlu Çocuklar) kendisini alt-right hareketi içinde görmemekte, "modern dünyayı yarattığı için özür dilemeyi reddeden Batılı şovenistler" olarak tanımlamaktadır (Kutner, 2020, s. 5). Grup üyeleri, Müslüman ve Yahudi karşıtlığının yanı sıra, Batı medeniyetinin temeli olan doğal cinsiyet düzenine ve çekirdek aileye zarar verdiği için feminizme düşmanlık duymakta, beyaz liberal seçkinleri eleştirmektedir. Grup içinde kadın düşmanlığını savunan istemsiz bekarlık yanlılarından (involuntary celibate/ince) Odinizm destekçilerine uzanan alt gruplar yer almaktadır (Kitts, 2021, s. 14). Grup, şiddeti onaylamadığını belirtse de katıldığı yürüyüş ve gösterilerde karşı göstericilere uyguladığı şiddetle gündeme gelmiştir. Charlottesville'deki eylemden bir grup üyesi sorumludur. Ayrıca, grup üyeleri 2018'de Portland'daki yürüyüşte Antifa (anti-fascist) üyeleri ile çatışmış, aynı yıl New York'ta karşı göstericilere saldıran grup üyelerinden ikisi hapse mahkum olmuştur (Kitts, 2021, s. 15). Grubun bazı üyeleri 6 Ocak 2021'deki Kongre baskınından dolayı tutuklanmıştır.

Hıristiyan Kimlik Grupları:

19. yüzyıl Anglo-İsrailizminin Amerika'daki kolu olarak gelişmeye başlayan, ancak Yahudilere yönelik bakış açısı nedeniyle Anglo-

İsrailizmden ayrılan Hıristiyan Kimlik, Aryanların kayıp İsrail kabilelerinin torunları ve gerçek seçilmiş halk olduğuna, Yahudilerin şeytanın çocukları olduğuna, kıyamet düşüncesine ve iyi ile kötü arasındaki mücadelede Aryanların Yahudiler ve müttefiklerine karşı savaşmak zorunda olduğuna inanmaktadır (Barkun, 1997, s. xi). Aryan savaşçılar, bin yıllık barıştan önce beklenen nihai hesaplaşmaya hazırlanmanın hayati olduğunu düşünmekte, bu nedenle silah ve gıda depolamakta, kamplar inşa etmekte, hayatta kalma teknikleri ve çeşitli savaş taktikleri öğrenmektedir (Schlatter, 2009, s. 9).

Merkezi bir organizasyona sahip olmayan, çok sayıda küçük kilise, İncil çalışma grupları ve Kimlik doktrinini benimseyen siyasi örgütlerden meydana gelen Hıristiyan Kimliğin üye sayısı bilinmemekte, iki binden 50 bine uzanan rakamlar telaffuz edilmektedir (Barkun, 1997, s. xi). 1970'lerin sonundan itibaren aşırılıkçı doktrinini geniş ölçüde yayan Hıristiyan Kimlik'ten etkilenen gruplar içinde; Aryan Ulusları, Sözleşme, Kılıç ve Tanrı'nın Silahı (Covenant, Sword and the Arm of the Lord/CSA), Posse Comitatus, Düzen ve Phineas Rahipliği önem taşımaktadır.

Richard Butler liderliğindeki Aryan Ulusları, Hayden Lake, Idaho'daki kampında, yıllık Aryan Dünya Kongreleri'ni düzenleyerek aşırı sağ için önemli bir toplanma ve çekim merkezi oluşturmuştur. Bu toplantılar eski Klan üyesi ve Hıristiyan Kimlik pastörü Robert Miles'in Amerika'nın kaybedildiği iddiasıyla gündeme getirdiği beyazların kendi ülkelerini -Nordland-kurmaları planlarının tartışıldığı bir platform olmuştur (Mondon ve Winter, 2020, s. 28). Kampın sakinleri hiyerarşik bir rütbe sistemini kabul etmiş, silahlı bir güvenlik gücü kurmuş, sağ kalımcılar olarak eğitilmiş ve Kimlik inananları olarak ibadet etmişlerdir (Martin, 2017, s. 239). Butler'ın sağlık durumunun kötüleşmesi Aryan Ulusları'nın Kimlik içindeki etkin pozisyonuna zarar vermiş, ideolojik ve örgütsel ayrılıklar yaşanmıştır. Colorado merkezli La Porta İsa Kilisesi'nin kurucusu Pete Peters, Colorado kampını aşırı sağ için önemli bir merkez haline getirmeyi başarmış, hareketin etkili liderlerinden olmuştur. Peters'in yükselen statüsü kendisini, 1992'deki Ruby Ridge olayından sonra izlenmesi gereken hareket tarzı ile ilgili olarak 160'tan fazla aşırı sağ grup üyesini Estes Park'ta bir araya getirmesiyle göstermiştir (Perliger, 2012, s. 81). Toplantının önemi, Beam'in lidersiz direniş konusundaki görüşlerinin geniş ölçüde tartışılmasından kaynaklanmaktadır. Lidersiz direniş stratejisi, Beam'den önce de aşırı sağ çevrelerde dile getirilmiş, ancak fazla taraftar bulmamıştır. 1984 ve 1985'te Düzen ve CSA örgütlerinin

çökertilmesinden sonra yeniden gündeme gelen lidersiz direniş düşüncesi 1990'larda destek kazanmaya başlamıştır (Michael, 2012, ss. 43-44).

1970'lerin sonunda Jim Ellison tarafından kurulan CSA'nın Arkansas'taki kampı çeşitli aşırı sağ örgütler için güvenli bir sığınak olarak hizmet etmiştir. Örgüt, 1980'lerde bir dizi soygun, kundaklama ve kiliseler ile altyapı tesislerini hedef alan bombalama eylemi gerçekleştirmiş, federal görevlilerinin yaralanması eylemlerine karışmıştır 1985'te örgüt kampının FBI tarafından kuşatılması ve Ellison'ın teslim olmasıyla CSA'nın faaliyetleri sona ermiştir (Michael, 2012, s. 37).

William Potter Gale tarafından kurulan Posse Comitatus, söylemlerini Kimlik teolojisiyle yaymış, beyaz Hıristiyanları Yahudilerin hükümeti kontrol altına alma ihtimaline karşı ailelerini korumaya çağırmıştır. Merkez Bankası ve Yahudi bankacıların Amerikan çiftçilerine zarar vermeyi amaçladığı düşüncesiyle vergi protestolarını desteklemiş ve federal hükümet karşıtı bir duruş sergilemiştir (Schlatter, 2009, s. 8). Posse, federal yetkilileri ve sendikaları hedefleyen bazı şiddet eylemleri gerçekleştirmişse de örgütlü bir şiddet kampanyası yürütmemiştir. Posse Comitatus'u Egemen Yurttaşlar ve milislerin öncülü olarak görmek mümkündür. Posse üyesi Gordon Kahl'ın 1983'te federal görevlilerle girdiği çatışmada öldürülmesi, Kahl'ı şehit statüsüne yükseltmiş ve Düzen örgütünün kurulmasında rol oynamıştır (Michael, 2012, s. 34).

Nasyonal İttifak'ın eski bir üyesi olan Robert Matthews'ın 1983'teki Aryan Ulusları Kongresi'nde Kahl'ın intikamını almak amacıyla gizli bir örgüt kurulmasını önermesi Düzen'in kurulmasını gündeme getirmiştir (Michael, 2012, s. 34). Turner Günlükleri'ndeki örgüt yapısından esinlenerek kurulan Düzen'in 1983-84'teki terörist kampanyası, Oklahoma eylemi öncesinde aşırı sağ şiddetin en ses getiren dönemini oluşturmuştur. Düzen, önde gelen Yahudileri ve aşırı sağcıların ifadesiyle Siyonist İşgal Hükümeti (Zionist Occupation Government/ZOG)'nin parçası olan kişileri öldürerek ırkçı bir devrimi ateşleyebileceğine inanmıştır. Pratikte ise Yahudi bir radyo sunucusunu öldürmüş, bir sinagogu bombalamış ve önemli meblağlar elde ettiği çeşitli soygunlar gerçekleştirmiştir (Weinberg, 2013, s. 23). 1984'te Matthews'ın FBI ile girdiği çatışmada öldürülmesinden sonra Düzen'in faaliyetleri sona ermiştir (Michael, 2012, s. 35).

Kimlik doktrini ile bağlantılı diğer bir oluşum olan Phineas Rahipliği,

kürtaja, ırklar arası evliliklere, homoseksüel ilişkilere karşı çıkmakta ve bu kişilerin Tanrı'nın yasalarına karşı geldikleri için öldürülmelerini meşru görmektedir. Grup üyelerinin doğrudan doğruya karıştıkları eylem sayısı az olmakla birlikte, diğer Kimlik gruplarının eylemlerinde de yer aldıkları tahmin edilmektedir (Perliger, 2012, s. 139).

1970'lerden 2000 başlarına kadar beyaz üstünlükçü hareketin en önemli unsurlarından olan Hıristiyan Kimlik, Butler ve Peters gibi başlıca liderlerinin ölmesiyle zayıflamaya başlamış, genç liderler eski kuşak kadar etkili olamamıştır (ADL, 2018, s. 54).

Odinistler:

Odinizm, ırkçı sağ neo-paganizme bağlayan bir doktrindir. Else Christensen'in 1970'lerde kurduğu Odinist Dostluk Örgütü Odinizmin gelişmesinde önemli rol oynamıştır (Kaplan, 1997, s. 16). Odinizm, son yıllardaki genel pagan yeniden canlanışından yararlanmış, kendisini "zayıf" ve "Yahudi" dini Hıristiyanlığa alternatif olarak konumlandırmıştır. Hareket özellikle hapisaneler kanalıyla yayılarak dikkat çekici ölçüde büyümüştür. Son yıllarda Odinistlerle bağlantılı en önemli gelişmelerden biri, 2015'te Chesterfield'de Odinist hücre üyelerinin siyahlara ait kiliseleri ve sinagogları bombalayarak ırk savaşını başlatma planı ile ilgili olarak tutuklanması olmuştur (ADL, 2018, s. 55).

Hükümet Karşıtı Gruplar

Hükümet karşıtı hareket, 1990'larda ekonomik koşulların, özellikle 1980'lerdeki çiftlik krizlerinin, azınlık gruplarının artan siyasi etkisinin ve silah kontrolü ile ilgili yasal düzenleme girişimlerinin birleşiminin sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Perliger, 2020). Yurtsever Hareketi olarak da adlandırılan hareketin alt kollarını Egemen Yurttaşlar ve milis grupları oluşturmaktadır.

Egemen Yurttaşlar:

Egemen Yurttaşların, çeşitli vergi karşıtı militan grupların faaliyetlerini arttırdığı 1970'lerin sonu veya 80'lerin başında ortaya çıktığı tahmin edilmektedir. Vergi karşıtı hareket içindeki çeşitli gruplar aynı zamanda Yeni Dünya Düzeni komplo teorilerinden ve hükümete yönelik genel düşmanlıktan etkilenmiştir. Egemen Yurttaşlar "Birleşik Devletler Vatandaşlığı" kavramını reddetmekte, Kurucu Babaların hiçbir zaman böyle bir nosyona sahip olmadığını ileri sürmektedir. Federal hükümetin meşruiyetini ve sivil yaşamın herhangi bir

alanını düzenleme yetkisini kabul etmeyen Egemen Yurttaşlar, yerel otoritelerin federal yasa ve düzenlemelere gerekirse güç kullanarak karşı çıkma hakkına sahip olduğuna inanmaktadır. Çoğu Egemen Yurttaş, Kurucu Babalar tarafından inşa edilen yasal sistemin, hükümet içindeki “Amerikan halkını sömürmeyi amaçlayan güçler” tarafından gizlice değiştirildiğini düşünmektedir (Perliger, 2020).

Milis Hareketi:

Milis hareketi, birincisi 1993'ten 2000'lerin başına kadar, ikincisi de 2008'den sonra olmak üzere iki dalga halinde ortaya çıkmıştır. Milisler, bazı ortak düşünce ve endişeleri paylaşan, ancak merkezi yapıdan yoksun yerel gruplardan meydana gelmektedir. Bu grupların ana endişeleri; federal hükümetin giderek müdahaleci hale geldiği, şiddet kullanma eğiliminin arttığı ve Amerikan vatandaşlarının özgürlüklerine saldırdığı inancından ve tüm milis gruplarınca paylaşılmamakla birlikte, ABD'nin Yeni Dünya Düzeni veya Tek Dünya Devleti oluşturmayı amaçlayan uluslararası bir komplonun tehdidi altında olduğu düşüncesinden kaynaklanmakta, bu gelişmeleri durdurmak için silahlı direnişin gerekli olduğu düşünülmektedir (Mulloy, 2004). Milis hareketi büyük bir çeşitlilik içermekte, bazı gruplar gizli ve paramiliter bir yapıya sahipken, bazıları sadece anayasayı tartışma grubu niteliği taşımakta, bazı gruplar ırkçı ve Yahudi karşıtı iken bazıları, siyahlara, Latinlere ve diğer azınlık gruplarına hoşgörülle yaklaşmaktadır (Mulloy, 2004). Hareketi sınıflandırmak oldukça zor olmakla birlikte, bazı yazarlar milis gruplarını anayasacı ve binyılcı olmak üzere iki kanada ayırmaktadır (Churchill, 2009, s. 7). İlk grubu, Nisan 1994'te Norm Olson liderliğinde kurulan ve prensipte dini ve ırkı ne olursa olsun herkese açık olan Kuzey Michigan Bölgesel Milisi temsil etmektedir (Churchill, 2009, s. 1). Hareketin amacı, yetkisini kötüye kullanacak bir hükümeti caydırma kapasitesine sahip silahlı güç yaratmaktır. Milislerin hükümetin şiddet kullanma eğiliminin arttığına yönelik algısı, 1990'ların başında meydana gelen ve milis hareketinin doğmasında doğrudan doğruya etkili olan bazı gelişmelerle yakından bağlantılıdır. 1992'de Ruby Ridge'de illegal silah satışından aranan aşırı sağcı Randy Weaver'ın evinin 11 gün süreyle kuşatılması ve eşi ile oğlunun öldürülmesine neden olan operasyonun yürütülme şekli sadece aşırı sağ çevrelerde değil, ülke çapında tepki yaratmıştır. 1993'te Branch Davidian tarikatının Waco, Teksas'taki kompleksinin 51 gün süreyle kuşatılması ve dört federal ajanın yanı sıra kompleksin –muhtemelen tarikat mensupları tarafından- ateşe verilmesiyle 17'si çocuk 89 kişinin ölmesi, federal görevlilerin operasyonu yürütme

tarzlarıyla ilgili eleştirileri yeniden gündeme getirmiştir. Bu iki gelişme ve aynı yıl çıkarılan federal silah kontrolü yasası, federal hükümetin vatandaşların silah sahibi olma ve özel mülkiyet haklarına anayasal yetkilerini aşarak saldırısı olarak görülmüştür.

Bu gelişmeler milis hareketinin hızla büyümesine neden olmuş, 1994-95'te yüzlerce milis grubu kurulmuştur. 1995'te 39 eyalette 224 milis grubunun olduğu tahmin edilmektedir (Mulloy, 2004). Bu milis gruplarından bazıları Michigan Milisi'nin örgüt yapısını ve hareket tarzını örnek almış, bazıları ise tamamıyla farklı bir yol izlemiştir. Şubat 1994'te örgütlenmeye başlayan Montana Milisi'nin kurucusu John Trochman, Amerika'nın Yeni Dünya Düzeni güçlerinin kıyametçi istilasıyla karşı karşıya olduğunu ileri sürerek gizli hücrelere dayanan bir örgütsel yapı geliştirmiştir (Churchill, 2009, s. 2). Kuruluş dönemlerinde milis gruplarının tipik özellikleri, bir lider etrafında toplanmış ve üyelerine federal hükümet ajanlarına karşı gerilla savaşı taktiklerinin öğretildiği bir eğitim kampına sahip olmalarıdır (Crothers, 2003, s. 6).

Milis hareketi meşruiyetini, Amerikan tarihinde saygın bir yeri olan milis örgütlenmesine ve Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nın en radikal entelektüel miraslarından birine, yani yozlaşmış hükümete karşı silahlı direniş hakkına dayandırmıştır. Milis üyeleri devlete karşı direnişin, vatandaşlara yönelik devlet şiddetine meşru bir cevap olduğunu ve devletin şiddet tekeline sahip olmasının, kötüye kullanılma olasılığına karşı bir halk caydırıcılığı olmadığı takdirde daha az değil, daha fazla şiddet üreteceğini ileri sürmüşlerdir (Churchill, 2009, ss. 4-5). Milis hareketinin artan popüleritesi beyaz üstünlüğünü savunan bazı grupları bu dalgadan yararlanmak için paramiliter kanatlarını yeniden örgütlemeye yöneltmiş, Klan'ın çeşitli kolları 1990'ların ortalarına doğru kendi milislerini oluşturmuştur. Ancak, Nisan 1995'teki Oklahoma bombalaması ve McVeigh'in Michigan Milisi ile bağlantıları olduğuna dair iddialar, milis hareketine yönelik baskıların artmasına, bazı milis gruplarının dağılmasına, bazılarının da gizli faaliyete yönelmesine neden olmuştur. Oklahoma eylemi; Waco olayının yıldönümünde gerçekleştirilmesi, hedef olarak seçilen binada Ruby Ridge ve Waco operasyonlarından sorumlu federal kurumların bürolarının bulunması ve Pierce'in Turner Günlükleri'nde tasvir ettiği federal kurum karargahlarının bombalanması modelinin uygulanması gibi pek çok sembolik unsur içermektedir.

Harekete yönelik baskılar ve 11 Eylül 2001 terör eylemlerinden sonra

terörle mücadele konusunda alınan tedbirler, milis gruplarının ve genel olarak aşırı sağ şiddet gruplarının bir sessizlik dönemine girmesine neden olmuştur. Ancak 2008'den itibaren ekonomik krizin etkileri, Demokratik Parti adayı Barack Obama'nın başkanlığa seçilmesi ve yerel siyasi otoritelerin bağımsızlığını tehdit eden politika ve reformların gündeme gelmesi milis hareketinin ikinci dalgasını başlatmıştır (Perliger, 2012, s. 71).

2008'de kurulan Yüzde Üçler (Three Percenters), isimlerinin Amerikan devrimi sırasında İngiltere'ye karşı mücadele eden aktif güçlerin oranını temsil ettiğini ileri sürmektedir. Hareket üyeleri, silahlı, eğitilmiş ve bugünün tiranlarına –federal hükümete- karşı her an harekete geçmeye hazır olduklarını belirtmekte, diğer milis grupları gibi askeri eğitim faaliyetlerine katılmakta, anayasal hakların korunmasını ve sivil aktivizm geleneğinin sürdürülmesini savunmaktadır. Yüzde Üçlerin hedef yelpazesi son yıllarda illegal göçmenler, Müslümanlar ve Antifa hareketini kapsayacak şekilde genişlemiştir (Beutel ve Johnson, 2021, s. 9). Müslüman karşıtlığı, büyük ölçüde 11 Eylül eylemlerinden sonra Müslümanlar ile dinci teröristlerin özdeşleştirilmesinden kaynaklanmıştır. Ayrıca milis hareketi içinde Irak ve Afganistan'dan dönenler dahil eski askerlerin bulunması da bu eğilimi güçlendirmiştir (Beutel ve Johnson, 2021, s. 10). Müslümanların Yeni Dünya Düzeni komplo teorilerine yeni bir unsur olarak eklenmesiyle “Kırmızı-Yeşil Ekseni” olarak adlandırılan ve aşırı solcularla İslamcıların Batılı ülkelerin temel sosyo-politik norm ve kurumlarına birlikte zarar vermeyi planladıklarını ileri süren sözde teoriler ortaya atılmıştır (Beutel ve Johnson, 2021, s. 10). Müslüman karşıtlığının milis hareketinin komplo söylemlerine eklenmesi, Amerikan Müslüman topluluklarının artan şekilde hedef alınmasıyla çakışmaktadır. Yüzde Üçler 2015-2019 arasında, beşi cami veya sivil toplum kuruluşları önünde silahlı protesto gösterisine katılmak, üçü de terörist saldırı planlamak olmak üzere sekiz Müslüman karşıtı eyleme karışmıştır (Beutel ve Johnson, 2021, s. 12). Yüzde Üçler 6 Ocak 2021'deki Kongre baskınına katılan gruplar arasında yer almıştır.

2009'da kurulan Yemin Muhafızları (Oath Keepers) milis grubu, güvenlik güçleri ve ordudan eleman temin etmeye önem vermektedir. İsminde geçen yemin sözcüğü, askeri personelin anayasayı savunma andına atıf yapmaktadır. Grup üyelerinden Amerikan halkının “silahsızlandırılmaması” için söz vermesi istenmektedir. 6 Ocak Kongre baskınına katılmış, takipçilerine sosyal medya üzerinden protestolarda yer alma çağrısı yapmıştır (Farivar, 2021). Grup

üyelerinin mahkeme binasını basarak federal görevlileri “tutuklamayı” planlamak, konutlarında napalm bombası dahil patlayıcı imal etmek gibi eylemleri vardır.

2019'da kurulan Boogaloo hareketinin genişlemesinde sosyal medya büyük rol oynamıştır. 2020 yazına kadar 10 binden fazla taraftar toplayan hareketin merkezi bir örgüt yapısı bulunmamaktadır. Yeni Dünya Düzeni komplo teorilerine mesafeli olan hareket, kişisel özgürlükleri, minimalist hükümet düşüncelerini benimsemekle birlikte somut bir ideolojiye sahip değildir. Hükümet karşıtı, otorite karşıtı ve polis karşıtı bir milis grubudur. Beyaz üstünlükçü gruplarla bağlantılı gösterilmesinden rahatsızlık duyan hareketin ismi ikinci iç savaşa atıf yapmaktadır. Diğer yeni milis gruplarının aksine Trump'ı desteklememiştir. El Paso'da 22 kişinin ölümüne yol açan yalnız kurt eyleminden sonra gündeme gelen silah kontrol önlemlerine karşı düzenlenen protesto gösterilerine ve Amerikalıları özgürlüklerinden uzaklaştıracak girişimler olarak gördüğü korona virüs tedbirleri ve kapanmalara karşı yapılan gösterilere katılmıştır. Ayrıca diğer milis gruplarının aksine siyahi George Floyd'un Mayıs 2020'de polis tarafından öldürülmesi üzerine düzenlenen protesto gösterilerinde polis karşıtlığı nedeniyle yer almıştır. Kurulmasının üzerinden kısa bir süre geçmesine rağmen, hareketin üyeleri çeşitli şiddet eylemlerine karışmış, bir polis memurunun öldürülmesi, Michigan Valisi'nin kaçırılmasının planlanması, Hamas'a silah sağlanması (FBI elemanını Hamas üyesi zannederek) gibi eylemler gerçekleştirmişlerdir (ADL, 2020).

Amerikan Aşırı Sağ Şiddet ve Terörizmi İle İlgili Eğilimler

Aşırı sağ şiddet ve terör ile ilgili olarak yapılan çeşitli araştırmalar, Amerikan aşırı sağının iki ana grubu arasında örgütlenme, eylem tarzı ve hedefler bakımından belirgin farklılıklar olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede, 1990-2012 yılları arasındaki 4420 aşırı sağ şiddet eylemini içeren West Point araştırması sadece genel eğilimler bakımından değil, gruplara dayalı veriler içermesi bakımından önemli görülmektedir. Araştırmaya göre, Klan örgütü bu dönemdeki 593 ırkçı saldırının 264'ünden sorumludur. Klan saldırılarının % 90,2'si azınlık gruplarını hedef almaktadır. Öldürme ve yaralama eylemlerinin az sayıda olmasına karşılık, saldırıların üçte ikisinden fazlası mülklere yönelmektedir. Kitlesele zayıat hedefleyen saldırıların azlığı (% 3) ve saldırıların çoğunluğunun kendiliğinden gerçekleşmesi, Klan'ın geçmişteki sistematik şiddet eylemlerinden uzaklaştığını

göstermektedir (Perliger, 2012, s. 128).

1990-2012 arasındaki ırkçı aşırı sağ eylemlerin 205'i dazlaklar, 124'ü neo-Naziler tarafından ve büyük çoğunlukla azınlıklara yönelik olarak gerçekleştirilmiş, mülke yönelik saldırılar ise Klan'ın saldırılarına göre daha az sayıda yer almıştır. Dikkat çekici bir eğilim dazlak saldırılarının % 39'unun gruplar tarafından düzenlenmiş olmasıdır. Nasyonal İttifak neo-Nazi saldırıların % 10,5'inden sorumludur (Perliger, 2012, ss. 133-134).

Bu dönemde Hıristiyan Kimlik gruplarınca yarıya yakını Aryan Ulusları tarafından olmak üzere 66 eylem gerçekleştirilmiştir. Hıristiyan Kimlik gruplarından kaynaklanan saldırıların üçte ikisinden çoğu 1990'lı yıllarda meydana gelmiştir. Hedeflerine bakıldığında Kimlik eylemlerinin azınlıklara ve finansal kurumlara yöneldiği görülmektedir. Soygunların çoğu Aryan Cumhuriyetçi Ordusu tarafından gerçekleştirilmiştir. Hıristiyan Kimlik şiddeti ile ilgili olarak kitlesel zayıtı hedefleyen saldırıların görece yüksek oranı (% 13,6) dikkati çekmektedir (Perliger, 2012, ss. 139-140).

2001 öncesinde kürtaj kliniklerine yapılan saldırılar aşırı sağ şiddetin önemli bir boyutunu oluşturmuştur. Kürtaj karşıtları 1990-2012 arasında, % 70'i kürtaj kliniklerine olmak üzere 227 saldırı gerçekleştirmiştir (Perliger, 2012, s. 140). Kaynağını muhtemelen Evanjelik Hıristiyan köktendincilikten alan Tanrı'nın Ordusu (Martin, 2017, s. 242) yakın Amerikan tarihindeki en şiddet yanlı kürtaj karşıtı grup olarak görülmektedir.

1990-2012 arasında hükümet karşıtı gruplar tarafından yaklaşık yarısı (% 48,2'si) 90'lı yılların ikinci yarısında olmak üzere 87 eylem gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla 2008'den sonra milis gruplarının sayısında yaşanan büyük artışın şiddet düzeyine yansımadağı gözlenmektedir. Saldırıların % 66,2'si hükümet görevlilerine yönelirken yalnızca % 8,4'ü azınlıkları hedef almıştır. Diğer yandan Oklahoma eylemi dahil edilmediğinde dahi milis saldırılarından kaynaklanan ortalama ölüm ve yaralama sayıları diğer aşırı sağcı gruplarınkinden yüksek bulunmuştur. Milis saldırılarının % 15'i kitlesel zayıta neden olmuş ya da olmayı amaçlamıştır. Bu nedenle milis saldırılarının yükselişte olmadığı, ama yıkıcı etkilerinin nispeten yüksek olduğu belirtilmelidir (Perliger, 2012, s. 138). Milis grupları daha hiyerarşik ve disiplinli bir örgütsel yapıya sahip olduklarından gerçekleştirdikleri eylemlerin çoğu planlıdır.

Terör örgütlerine yönelik baskıların yeni taktik arayışlarını gündeme getirmesiyle ortaya çıkan eylem tarzlarındaki değişiklik, 2000'lerden itibaren herhangi bir grupta bağlantısı olmayan kişilerce düzenlenen plansız saldırıların yükselişe geçmesiyle kendisini göstermektedir. Bu çerçevede eylemlerin % 70'i bir veya iki fail tarafından, % 26'sı ise üç veya daha fazla fail tarafından gerçekleştirilmiştir (Perliger, 2012, ss. 121-122). Daha güncel bilgiler de aynı eğilimi işaret etmektedir. Nisan 2009-Şubat 2015 arasındaki 63 terör eyleminin % 74'ü yalnız kurtlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Eylemlerin % 78'i plansız/kendiliğindedir. (Southern Poverty Law Center, 2015, s. 10).

Diğer yandan aşırı sağ şiddet grupları ile diğer iç terör gruplarının eylemlerinin karşılaştırılması, aşırı sağ şiddetin boyutlarını göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Buna göre, 1994-2020 arasındaki 893 saldırı ve saldırı planının % 57'si sağ kanat, % 25'i sol kanat, % 15'i dinci, % 3'ü etnik-milliyetçi, % 0,7'si de diğer motiflere sahip teröristlerce gerçekleştirilmiştir (Jones ve ark., 2020, s. 2). Terörist saldırıların yol açtığı en fazla ölüm, 2977'si 11 Eylül saldırılarında olmak üzere, 3086 ölümlü dinci terörizme aitken, sağ kanat terör saldırıları 335, sol kanat terör saldırıları 22, etnik-milliyetçi terör saldırıları beş ölüme neden olmuştur (Jones ve ark., 2020, s. 3). 11 Eylül saldırılarından sonra ise (2016'ya kadar olan dönemde) İslamcı aşırılıkçılar 31 olayda 119, aşırı sağcılar ise 89 olayda 158 kişinin ölümüne neden olmuştur (START, 2017). Aşırı sağ şiddetin görece sık eylem, ama az ölümlü karakterize edilmesi, yüksek zayıflığa yol açan dinci terörizmin gölgesinde kalmasına neden olmuştur. Bu durum aşırı sağ terörizmin kümülatif olarak çok sayıda insanı öldürdüğü ve yaraladığı ve çok daha fazlasını terörize ettiği gerçeğini gizlemektedir (Bjorgo ve Ravndal, 2019, s. 16).

Ocak 1994 ile Mayıs 2020 arasında meydana gelen eylemler üç önemli eğilimi göstermektedir. Bunlar; sağ kanat saldırı veya saldırı planlarının ABD'deki tüm terörist olayların çoğunluğunu oluşturması, sağ kanat saldırı ve saldırı planlarının 2013'ten bu yana büyük ölçüde artmış olması ve ölümcül saldırıların çoğunluğunun -11 Eylül'deki terör saldırıları dışında- sağ kanat saldırılardan kaynaklanmış olmasıdır (Jones ve ark., 2020, s. 2). Sağ kanat terörist faaliyetlerde 2013'ten sonra görülen artış, 1990'larda, 1995'teki 43 olayla zirve yapan sağ kanat aktivite dalgasını hatırlatmaktadır. 2016, 2017 ve 2019'daki sağ kanat terör olaylarının sayısı, 1995'teki sayı ile eşitlenmiş veya 2017'de (53) ve 2019'da (44) olduğu gibi bu sayıyı geçmiştir (Jones ve ark., 2020, s. 3).

Aşırı sağ şiddet grupları 1990'dan beri 50 civarında polis memurunu

öldürmüştür, ancak en geniş kategoriye ırk ve etnik azınlık grupları, özellikle Afrikalı Amerikalılar ve Latinler oluşturmaktadır. Bu gruplar beyaz üstünlükçüler tarafından hedef alınırken yasa uygulayıcılara yönelik eylemlerin çoğu (% 63) hükümet karşıtları tarafından gerçekleştirilmektedir (Freilich, Chermak, Gruenewald, Parkin ve Klein, 2018, s. 44). Farklı ideolojik odaklanmalar, beyaz üstünlükçü grupların çoğu kez azınlıklara yönelik şiddete yönelirken, hükümet karşıtlarının özellikle federal hükümet temsilcilerine şiddet uygulamalarını açıklamaktadır (Sweeney ve Perliger, 2018, s. 55).

Aşırı sağ şiddet grupları içinde beyaz üstünlükçülerin hükümet karşıtlarından daha fazla eylem gerçekleştirdiği ve daha fazla ölüme neden olduğu görülmektedir. 2008-2017 arasında iç aşırılıkçılıkla bağlantılı öldürme eylemlerinin % 54'ünü beyaz üstünlükçüler gerçekleştirmiştir (ADL, 2018, s. 57).

2018'den bu yana diğer iç terör gruplarından daha fazla ölümcül saldırı gerçekleştiren beyaz üstünlükçüler en ciddi tehdit olmayı sürdürmektedir. 1995'teki Oklahoma Şehri eyleminden beri iç terörizm eylemlerinde en fazla ölümün gerçekleştiği 2019'da tüm eylemlerin yarısını beyaz üstünlükçüler gerçekleştirmiş ve 39 kişinin ölümüne neden olmuşlardır (Homeland Security, 2020, s. 18). 2012'de Wisconsin Sih mabedinde 6, 2015'te Charleston siyah kilisesinde 9, 2018'de Pittsburg Yahudi sinagogunda 11, 2019'da El Paso Walmart mağazasında 22 kişi, beyaz üstünlükçü yalnız kurt saldırılarında hayatını kaybetmiştir. Aşırı sağ görüşlerden esinlenen yalnız aktörlerin kitlesel cinayetleri artık istisnai örnekler değil, yeni nesil aşırı sağ teröristler için yeni bir standart oluşturmaktadır (Bjorgo ve Ravndal, 2019, s. 2). Online ortamda radikalleşen teröristlerin birbirlerini taklit etme ve birbirlerinden öğrenme davranışı, bu tarz eylemlerin artışında etkili olmaktadır.

Sonuç

Amerikan aşırı sağı oldukça dağınık bir görünüm arz etmektedir. Organizasyonel istikrarsızlık, gruplar içinde sıklıkla birleşme ve ayrılıklar yaşanması ve gruplar arasındaki geçişler aşırı sağ grupların tipik özelliklerini oluşturmaktadır. Amerikan aşırı sağ terör grupları ideolojik görüşlerini gerekçelendirmede kullandıkları araçlar, eylem pratikleri ve hedefleri bakımından farklılık göstermektedir. Geleneksel Ku Klux Klan, neo-Naziler, dazlaklar ve Hıristiyan Kimlik ile Odinizm gibi ırkçılıkla dinciliği birleştiren ve beyazların üstünlüğünü savunan gruplar ve hükümet karşıtları aşırı sağ şiddet

sahnesinde yer bulmaktadır. Son yıllarda ortaya çıkan alt right hareketi yerleşik muhafazakar harekete tepki olarak doğmuş, farklı grupların oluşturduğu ağırlıklı olarak sanal bir topluluk olarak değerlendirilmekte, ancak kadın düşmanlığını savunan alt grupları ve nefret söylemi nedeniyle şiddeti teşvik edici bir niteliğe sahip görünmektedir.

Aşırı sağ şiddet gruplarının eylem tarzlarında, kullandıkları taktiklerde, hedeflerinde zaman içinde bazı değişiklikler yaşanmış, sosyo-politik gelişmelere örgütsel gerekliliklere uygun hareket tarzları benimsenmişse de aşırı sağ ideolojinin motive ettiği şiddetin incelenmesi bazı ana eğilimleri göstermektedir. 1980'lerde örgütlerin yönlendirdiği şiddet, hükümetin aldığı tedbirler, örgütlere sızılması, liderlik problemleri gibi nedenlerle birey/grup ağırlıklı bir çizgiye yönelmiştir. Yalnız kurt ya da lidersiz direniş stratejisi Amerikan aşırı sağına özgü olmayıp, diğer ideolojik motifli terör örgütlerince de yaygın olarak kullanılmaktadır. Ancak Amerikan aşırı sağ kişi ve gruplarının bu eylem tarzına, daha ziyade ortaya çıkan fırsatlar temelinde yaklaştığı, planlı ve sofistike eylemlere değil, kendiliğinden eylemlere ağırlık verdiği görülmektedir. Özellikle beyazların üstünlüğünü savunan kişi ve grupların başvurduğu bu eylem tarzı Amerikan aşırı sağ şiddetinin "sık eylem-az zayıt" özelliğine de uygun düşmektedir. Medyanın ilgisini daha az çeken bu eylem tarzı gerçekte şiddetin yaygınlığı ve öngörülemezliği nedeniyle tehlikeli bir eğilimi işaret etmektedir. Amerikan aşırı sağ şiddetine ilişkin veriler, sağ kanat saldırı veya saldırı planlarının ABD'deki tüm terörist olayların çoğunluğunu oluşturduğunu, 2013'ten bu yana büyük ölçüde artmış olduğunu ve ölümcül saldırıların büyük bölümünün -11 Eylül terör saldırıları dışında- sağ kanat saldırılardan kaynaklandığını göstermektedir. 2013'ten itibaren çoğu saldırı sıklıkla din, ırk veya etnik kimlik yüzünden hedef alınan kişilere ve dini kurumlara yönelmiştir. Hükümet ve polisle bağlantılı tesis ve bireyler de özellikle milisler ve egemen vatandaş gruplarının saldırılarına hedef olmuştur. Bazı milis gruplarının son yıllarda hedef listelerine azınlıkları ve Müslümanları eklediğine dair bilgiler de dikkati çekmektedir. Bu veriler, milislerin kitlesel zayıtı hedefleyen saldırılar gerçekleştirme yeteneklerinin daha yüksek olduğu dikkate alındığında azınlıklara yönelen şiddetin tehlikeli bir istikamete yöneleceğinin işaretini vermektedir. Ancak hükümet karşıtı gruplar için ana hedefin federal hükümet görevlileri olmayı sürdüreceği anlaşılmaktadır. Kongre baskınından sonra özellikle silahların kontrolü ve/veya paramiliter faaliyetlerin kısıtlanması gibi önlemlerin gündeme gelmesi,

hükümet karşıtı gruplardan kaynaklanan şiddetin artmasına neden olabilecektir. Bununla birlikte, Oklahoma eyleminden ve 2001'den sonra olduğu gibi, bazı grupların yeraltına inmesi veya faaliyetlerini sonlandırması ihtimalini de göz ardı etmemek gerekmektedir. Beyaz üstünlüğünü savunan grupların eylem hedeflerinde radikal bir değişiklik beklenmese de son yıllarda kitlesel zayıfatı hedefleyen yalnız kurt eylemlerinin artması beyaz üstünlüğünü savunan grupların daha öldürücü eylemlere angaje olabileceğini göstermektedir. Bu grupların yurtdışındaki aşırı sağcı şiddet grupları ile ilişkileri ve çatışma sahalarında edinecekleri tecrübeler daha sofistike eylem taktikleri öğrenmelerine yardımcı olabilecektir.

Amerika'daki uzun tarihi, aşırı sağ şiddetin geçici veya arızı bir olgu olmadığını göstermektedir. Şiddetin düzeyi meydana gelen önemli sosyo-politik gelişmelere, terörizme karşı alınan önlemlere ve örgütlerin iç problemlerine bağlı olarak artmış veya azalmış, ama mevcudiyetini her zaman korumuştur. Aşırı sağ şiddet ve terör eylemlerindeki düzenli artışı gösteren veriler ve son yıllarda artan sosyal ve siyasal kutuplaşmanın yanı sıra, COVID 19 salgınının yol açtığı ekonomik ve sosyal problemler ışığında Amerika'da aşırı sağ şiddet ve terörünün yükselişini sürdüreceği düşünülmektedir.

Kaynakça

ADL. (2018). *New hate and old: The changing face of American white supremacy*. Erişim tarihi: 30.04.2021, <https://www.adl.org/new-hate-and-old>

ADL. (2020). *The militia movement*. Erişim tarihi: 10.04.2021, <https://www.adl.org/resources/backgrounders/the-militia-movement-2020>

Barkun, M. (1997). *Religion and the racist right: The origins of the Christian Identity Movement*. The University of North Carolina Press.

Beutel, J. A., Johnson, D. (2021). *The Three Percenters: A look inside an anti-government militia*. Washington: New Lines Institute for Strategy and Policy.

Bjorgo, T., Ravndal J. A. (2019). *Extreme right violence and terrorism: Concepts, patterns and responses*. The Hague: International Centre for

Counter-Terrorism.

Cass, M. (2000). *The ideology of the extreme right*. Manchester: Manchester University Press.

Churchill, R. H. (2009). *To shake their guns in the tyrant's face: Libertarian political violence and the origins of the militia movement*. University of Michigan Press.

Crothers, L. (2003). *Rage on the right: The American militia movement from Ruby Ridge to homeland security*. Maryland: Rowman and Littlefield.

Farivar, M. (2021). Researchers: More than a dozen extremist groups took part in capitol riots. *Voice of America*. Erişim tarihi: 11.04.2021, <https://www.voanews.com/2020-usa-votes/researchers-more-dozen-extremist-groups-took-part-capitol-riots>

Freilich, J.D., Chermak, M., Gruenewald, J., Parkin, W.S., Klein, B.R. (2018). Patterns of fatal extreme right crime in the United States. *Perspectives on Terrorism*, 12(6), 38-51.

Jones, S. G., Doxsee, C., Harrington, N. (2020). *The escalating terrorism problem in the United States*. Washington: Center for Strategic and International Studies.

Kaplan, J. (1997). *Radical religion in America. Millenarian movements from the far right to the children of Noah*. New York: Syracuse University Press.

Kitts, M. (2021). Proud Boys, nationalism, and religion. *Journal of Religion and Violence*, 9(1), 12-32.

Kutner, S. (2020). *Swiping right: The allure of hyper masculinity and cryptofascism for men who join the Proud Boys*. The Hague: International Centre for Counter-Terrorism.

Martin, G. (2017). *Terörizm: Kavramlar ve kuramlar* (İ. Çapçioğlu, B. Metin Çev.). Ankara: Adres Yayınları.

Michael, G. (2003). *Confronting right-wing extremism and terrorism in the USA*. Routledge.

Michael, G. (2012). *Lone wolf terror and the rise of leaderless resistance*. Nashville: Vanderbilt University Press.

Mondon, A., Winter, A. (2020). *Reactionary democracy: How racism and the populist far right become mainstream*. London: Verso.

Mulloy D. (2004). *American extremism: History, politics and the militia movement*. Routledge.

Perliger, A. (2012). *Challenges from the sidelines. Understanding America's violent far-right*. Washington: The Combating Terrorism Center at West Point.

Perliger, A. (2020). *American zealots: Inside right-wing domestic terrorism*. New York: Columbia University Press.

Ravndal, J.A., Bjorgo, T. (2018). Investigating terrorism from the extreme right. A review of past and present research. *Perspectives on Terrorism*, 12(6), 5-22.

Schlatter, E. A. (2009). *Aryan cowboys: White supremacists and the search for a new frontier. 1970-2000*. Austin: University of Texas Press.

Schmid, A. P., Jongman, A.J. (2017). *Political terrorism: A new guide to actors, authors, concepts, databases, theories and literature*. Routledge.

Southern Poverty Law Center. (2015). *Age of the wolf. A study of the rise of lone wolf and leaderless resistance terrorism*. Erişim tarihi: 10.04.2021, https://www.splcenter.org/sites/default/files/downloads/publication/lone_wolf_special_report.pdf

START. (2017). *Islamist and far-right homicides in the United States*. Erişim tarihi: 23.04.2021, https://www.start.umd.edu/pubs/START_ECDB_IslamistFarRightHomicidesUS_Infographic_Feb.2017.pdf

START. (2019). *Global Terrorism Database codebook: Inclusion criteria and variables*. Erişim tarihi: 23.04.2021, <https://www.start.umd.edu/gtd/downloads/codebook.pdf>

Sweeney, M. M., Perliger, A. (2018). Explaining the spontaneous nature of far right violence in the United States. *Perspectives on Terrorism*, 12(6), 52-71.

U.S. Department of Homeland Security. (2020). *Homeland threat assessment*. Erişim tarihi: 12.04.2021, https://www.dhs.gov/sites/default/files/publications/2020_10_06_homeland-threat-assessment.pdf

Weinberg, L. (2013). Violence by the far right: The American experience. In M. Taylor, D. Holbrook, P.M. Currie (Eds.) *Extreme right wing political violence and terrorism*. (ss. 15-30). Bloomsbury Publishing.

Ek Beyan / Declaration

- Makalenin tüm süreçlerinde TESAM'ın araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.
- Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.
- Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

- In all processes of the article, TESAM's research and publication ethics principles were followed.
- There is no potential conflict of interest in this study.
- The author declared that this study has received no financial support.